

Sua-sua

**LAURA PENAGOS
RODRÍGUEZ**
ANTZEZLEA ETA
SORTZAILEA

Uwa, kamsá, tukuná, uitoto, tikuna, embera, nasa-yuwe, nukak, sikuaní, siano, macuna, yuruti, kichwa, achagua, bora, ettenaka. Horiek dira Kolonbian hitz egiten diren hizkuntzetako batzuk. Tamalez, Kolonbian bizi nintzenean, Cundinamarca, nik ez nuen gure hizkuntza ikasteko aukerarik izan, chibcha, kolonialismoak errotik erauzi zigun eta.

Nire bidean euskara aurkitu nuen, hizkuntzak limurtu egin ninduen eta berarekiko sortu zitzaidan loturari ezin izan nion kontra egin. Leize-zuloetan jaio zen hizkuntza hark urtu egin ninduen eta piztu egin zidan Kolonbian kolonizazioak galarazi zigun mundu-ikuskerara. Horri esker galduta sentitzea iri utzi nion. Baretu egin nintzen, argi zirrikitua ikusi nuen eta indarrez eta gogor heldu nion euskarari nire erroak ez zimeltzeko. Sorterria uzten denean, sustraiak han izanda ere, hutsaltzen hasten dira hitzak eta itotzen ahotsa. Kasualitatez edo kausalitatez, euskaraz *su* hitza ikasteak arbasoen hizkuntzarekiko lotura berrezarri zidan. Sua. Chibchaz *sua* eguzkia da eta. Hara non! Hemengo hizkuntzak bete egin dit Tawatinsuyuko arbasoekin bat egiteko sentitzen nuen

Ez nau lotsatzen esateak euskararen bidez zubi “espiritual” sinkretikoa eratu dudala Kolonbian utzi nuen unibertsoa berreskuratzeko eta inguratzen nauen hemengoa argitzeko

hutsunea. Nork esango zidan, ai ene! Euskararekin eraiki dudana harremana ederra eta aberatsa da berez, komunikatzeko, elkarbizitzarako eta sozializatzeko. Baina haratago doa, euskararekin eraiki dudana harremanak lurrera ainguratzen nau, uretan jariotasuna ematen dit, sutan arima purifikatzen dit eta haizetan hegan eramaten nau gure herriko mendietan barna. Hasieran, etorri berriaren bakardadean eta isiltasunean, traidore sentitzen nintzen, kontraesanek barruak mugitzen zizkidaten. Eta

gure kultura zer? Gure nortasuna zer? Asimilazio prozesu baten objektu sentitzen nintzen, hemengo kultura nire mamia urtzen ari zela pentsatzen nuen, nire nortasuna lausotzen. Ezta hurrik eman ere! Hain zuzen ere, euskara ikasteak Kolonbiako indigenen kulturarekin lotura berezia sortu didala esango nuke. Ez nau lotsatzen esateak euskararen bidez zubi “espiritual” sinkretikoa eratu dudala Kolonbian utzi nuen unibertsoa berreskuratzeko eta inguratzen nauen hemengoa argitzeko.

Lurrazpiko mineral eta materialen antzekotasunagatik, Kolonbiako kogui indigenek uste dute haien inguruko kobazuloak eta Euskal Herriko batzuk (Zugarramurdikoak, Pozalaguakoak, Arpeakoa eta Urdazubikoak) sare energetiko emozional kuantiko baten bidez konektatuta daudela eta sare horrek kosmosarekin eta kontzientzia unibertsalarekin lotzen gaituela. Nik ez dakit hori egia den. Ezin da frogatu. Dakidan gauza bakarra da euskararekin dudana lotura logikaren mugetatik haratago doala eta izpiritua eta arima elikatzen dizkidala. Harritzekoa bada ere, harreman filosofikoa eta ia-ia mistikoa dela esan nezake. ●

FINAL-LAURDENAK

EIBAR

📅 Urriak 19, larunbata, 17:00
📍 Koliseoa Antzokia

ERREENTERIA

📅 Urriak 20, igandea, 17:00
📍 Lekuona Fabrika

GBT24

GIPUZKOAKO
BERTSOLARI
TXAPELKETA
2024

www.bertsozale.eus/gipuzkoakotxapelketa
www.bertsosarrerak.eus

